

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК: 78.03:78.071.2Здоренко(477)(045)

DOI: 10.31318/2414-052X.1(70).2026.362638

ТЕТЯНА АНДРУЩЕНКО

ORCID iD: 0000-0001-6701-8035

*докторка політичних наук, професорка, учений секретар
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(Київ, Україна)
tanya_atv@ukr.net*

ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЄНКО

ORCID iD: 0000-0003-1658-3231

*кандидат мистецтвознавства, професор,
Народний артист України,
декан диригентського та вокального факультету
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(м. Київ, Україна)
alex_dek@ukr.net*

АРТЕМ ОЛЕКСІЄНКО

ORCID iD: 0009-0003-8932-7009

*доктор мистецтв,
викладач кафедри оперно-симфонічного диригування
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(м. Київ, Україна)
strelya1997@gmail.com*

ПЕДАГОГІЧНА ТА ВИКОНАВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІКТОРА ЗДОРЕНКА: ФОРМУВАННЯ ОПЕРНО-СИМФОНІЧНОЇ ДИРИГЕНТСЬКОЇ ШКОЛИ

Досліджено педагогічну та виконавську діяльність Віктора Здоренка у контексті розвитку української школи симфонічного диригування. Проаналізовано внесок маестро у формування професійних засад, традицій і методики підготовки оперно-симфонічних диригентів. З'ясовано, що феноменом української школи симфонічного диригування є глибокі традиції у поєднанні з сучасними виконавськими тенденціями. Розглянуто роль Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського у становленні та розвитку професійної диригентської освіти в Україні. Встановлено, що Національна музична академія України імені П. І. Чайковського є центральним мистецьким навчальним закладом держави, який сформував не одне покоління видатних диригентів, педагогів та музикантів-виконавців. Обґрунтовано принципи формування диригентської школи, серед яких провідними є: висока професійна підготовка; широта інтерпретаційних моделей; аналітична робота з партитурою; чітка мануальна техніка; баланс раціонального й емоційного; педагогічна системність; дотримання національної виконавської традиції тощо. Висвітлено важливі елементи педагогічної системи Віктора Здоренка, спрямованої на підготовку оперно-

симфонічних диригентів, де складовими є індивідуальний підхід до студента, комплексний аналіз музичного тексту та розвиток мануальної диригентської техніки. Описано виконавську концепцію Віктора Здоренка, яка ґрунтується на глибокому аналізі партитури, прагненні до стилістичної достовірності та створенні цілісної художньої інтерпретації музичного твору. Доведено, що популяризація української симфонічної спадщини є фундаментальною рисою симфонічно-диригентської школи Віктора Здоренка.

Ключові слова: симфонічне диригування, українська музика, українська диригентська школа, музична освіта, музична педагогіка та психологія, інтерпретація музичного твору, культурна спадщина.

Постановка проблеми... Розвиток вітчизняної диригентської майстерності є важливою складовою національної музичної культури та одним із ключових чинників формування симфонічної традиції. Протягом ХХ століття в Україні сформувалася власна диригентська школа, поєднавши європейські музичні особливості з національними культурними рисами. Вагомий внесок у її розвиток зробили видатні українські диригенти, педагоги та музичні діячі, творчість яких сприяла становленню професійної системи підготовки музикантів.

Однією з видатних постатей сучасної української диригентської школи є Віктор Михайлович Здоренко — народний артист України, диригент, педагог, професор Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, який протягом багатьох років активно працює у сфері симфонічного виконавства та музичної освіти. Його творчість охоплює такі важливі напрями, як:

- концертно-сценічна діяльність;
- навчально-педагогічна діяльність;
- організаційно-методична діяльність;
- популяризація української музики тощо.

Сучасна українська школа симфонічного диригування є унікальним мистецьким феноменом глибоких традицій та сучасних виконавських тенденцій.

Виділяючи ключові складові цієї школи слід відзначити:

- високу професійну підготовку оперно-симфонічних диригентів;
- широку інтерпретаційну палітру звучання симфонічних оркестрів;
- інтелектуальну розвиненість оперно-симфонічних диригентів;
- виразну емоційність оперно-симфонічних диригентів;

- поєднання європейських та національних традицій тощо.

На відміну від західноєвропейської школи оперно-симфонічного диригування, формування вітчизняної школи відбувалося в складних історичних умовах ідеологічного тиску зі збереженням національної культурної самоідентифікації.

Формування української оперно-симфонічної традиції відбувалося в умовах активного розвитку музичної культури наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть, коли відбувалось становлення вітчизняної професійної музичної освіти, а також створювалися музичні товариства, розширювалося концертне життя та формувалися оркестрові колективи.

Важливу роль у цьому процесі відіграли провідні музичні центри України Києва, Львова, Одеси та Харкова. Саме в цих містах активно розвивалася концертна діяльність, формувалися музичні навчальні заклади та створювалися професійні оркестри.

Одним із засновників української симфонічної культури був видатний композитор Микола Лисенко. Його організаційна та виконавська діяльність започаткували підвалини, на яких згодом сформувалися перші покоління українських оперно-симфонічних диригентів. Значний внесок у становлення диригентської традиції зробив Олександр Кошиць. Він очолював Українську республіканську капелу та популяризував українську музику за кордоном. Саме його інтерпретаційний стиль відзначався глибоким розумінням хорової та симфонічної фактури, драматургією та увагою до національних традицій. У першій половині ХХ століття вагомою постаттю став Натан Рахлін, який заснував Державний симфонічний оркестр. Його діяльність (Натана Рахліна) сприяла формуванню професійного оркестрового виконавства в Україні та інтеграції українських музикантів у міжнародний культурний простір. Появою нової генерації оперно-симфонічних диригентів позначилася друга половина ХХ століття. Вагоме місце посідає постать Стефана Турчака, виконавську манеру якого відрізняли емоційна виразність, масштабність задуму та особлива увага до вітчизняних сучасних музичних творів.

Сучасний етап розвитку української оперно-симфонічної диригентської школи характеризується динамічними глобалізаційними процесами, посиленням культурної дипломатії та зростанням ролі українських митців хорової та оркестрової творчості на світовій концертній сцені. З початком повномасштабного вторгнення з 2022 року концерти пам'яті, благодійні тури, тематичні програми набули не лише мистецького, а й суспільного значення. Музика стала інструментом міжнародної підтримки України. Яскравими представниками українського оперно-симфонічного диригування є Микола Дядюра, Оксана Линів, Кирило Карабиць, Герман Макаренко, Володимир Сіренко, Володимир Шейко та інші.

Саме тому актуальність тематики дослідження української школи оперно-симфонічного диригування зумовлена необхідністю осмислення та збереження національної виконавської традиції, інтеграції у світовий культурний простір, здійснення переоцінки педагогічних принципів у сучасній мистецькій освіті, а також формуванням виконавської концепції як наукової категорії. Вивчення педагогічного досвіду українських корифеїв дає можливість встановити ефективні моделі підготовки оперно-симфонічних диригентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... Тематика розвитку оперно-симфонічного диригування та симфонічної культури розглядається у працях українських і зарубіжних музикознавців. Значний внесок у дослідження історії української музичної культури зробили Л. Корній (2011) та Б. Сюта (2018), які аналізували культурні процеси, що вплинули на становлення професійної музичної освіти та виконавської практики. Потужні традиції мистецької освіти в Україні та формування траєкторії сучасних теоретичних узагальнень музикознавства досліджувались Т. Андрущенко, Т. Андрущенко та К. Ващенко, (2023).

Формування української оперно-симфонічної диригентської школи розглядається у праці Г. Макаренка (2004), присвяченій історичним етапам становлення вітчизняної музичної освіти та ролі провідних музичних інституцій у розвитку симфонічної культури.

Важливими для розвитку диригентської майстерності є міжнародні музикознавчі праці, у яких розкриваються інтерпретаційні принципи оперно-симфонічного виконання музичних творів різних стилів, історичних періодів та епох, а також обґрунтовуються методики роботи диригентів з оркестровими колективами (Bowen, 2003; Lawson, Stowell, 2012).

Наукові праці останніх років беруть у фокус уваги такі напрями, як:

- складові професійного зростання та успішної діяльності диригентів, які формуються засобами музичної освіти (Качуринець, 2024);

- здобутки окремих вітчизняних шкіл оперно-симфонічного диригування на прикладі аналізу становлення та розвитку харківської школи (Плужніков, 2024);

- основні елементи творчого методу оперно-симфонічного диригування на тлі комерціалізації музичного мистецтва (Симеонова, 2023);

- психологічні аспекти, зокрема доцільність формування асоціативного мислення у студентів — майбутніх оперно-симфонічних диригентів (Ткачук, 2023);

- роль і значення глобалізації в мистецькій та творчій діяльності оперно-симфонічних диригентів з урахуванням розширення міжнародних навчальних практик та інтенсифікації міжкультурного діалогу (Шанмін, 2022);

- становлення професійної майстерності майбутніх оперно-симфонічних диригентів в системі мистецької освіти (Ярошенко, 2020);

- розвиток виконавської культури оперно-симфонічних диригентів у процесі фахової підготовки (Шумський, 2022);

- питання музично-мовного аспекту диригентського жесту як особливого художнього феномену в професійній комунікації керівника оркестру і студентів (Ткач, Олексієнко, Козачок, 2025) тощо.

Водночас, творчість провідних представників української оперно-симфонічної диригентської школи, зокрема Віктора Здоренка, ще не отримала достатнього висвітлення у науковій літературі. Це зумовлює необхідність системного дослідження його виконавської та педагогічної діяльності.

Мета статті — комплексне висвітлення педагогічної та виконавської діяльності Віктора Здоренка в контексті формування і розвитку української школи оперно-симфонічного диригування.

На основі сформованої мети визначено наступні **завдання**:

- 1) розглянути вплив діяльності Віктора Здоренка на розвиток української школи оперно-симфонічного диригування;
- 2) визначити специфіку педагогічних принципів Віктора Здоренка у підготовці майбутніх оперно-симфонічних диригентів;
- 3) виокремити характерні риси виконавського стилю Віктора Здоренка у контексті української оперно-симфонічної диригентської школи.

Методи дослідження: джерелознавчий, біографічний, історичний, компаративний, феноменологічний, культурологічного підходу до аналізу теоретичних положень та практичних рекомендацій, спрямованих на досягнення поставної мети.

Виклад основного матеріалу дослідження... Визначальну роль у становленні та розвитку професійної оперно-симфонічної диригентської освіти в Україні відіграє Національна музична академія України імені П. І. Чайковського як центральний мистецький навчальний заклад держави, який сформував не одне покоління видатних митців та педагогів.

Кафедра оперно-симфонічного диригування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського має свою давню і глибоку історію. Спочатку відділ симфонічного диригування, потім — відділення оперно-симфонічного диригування і пізніше — окремий структурний підрозділ — кафедра. Особливістю цієї кафедри з моменту її утворення стало те, що на навчання приймалися студенти, які вже мали вищу музичну освіту, оскільки професія оперно-симфонічного диригента поєднує в собі високу професійну майстерність, організаційні, педагогічні здібності, сформовану художньо-естетичну позицію, а також музичну зрілість.

Навчальний процес на кафедрі оперно-симфонічного диригування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського передбачає

поєднання теоретичної та практичної роботи з симфонічним оркестром, вивчення партитур, диригентську практику. Актуальна мистецька освіта формує не лише технічні навички диригування, а й широкий музично-культурний світогляд, що є необхідним для інтерпретації складного оперно-симфонічного репертуару. Випускники кафедри успішно працюють у провідних оркестрах України та за кордоном, беруть участь у міжнародних конкурсах і фестивалях, представляючи українську диригентську школу на світовій сцені.

З 1978 року відділ симфонічного диригування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського очолював диригент, музичний педагог Михайло Канерштейн. Першим завідувачем кафедри оперно-симфонічного диригування означеного закладу вищої освіти мистецької спрямованості став славетний диригент Стефан Турчак, який презентував українську музику на європейському рівні. З 1989 року кафедрою керував Євген Дущенко.

Українські корифеї оперно-симфонічного диригування сформували самобутню виконавську школу, що поєднує глибоку національну традицію з універсальними принципами європейського музичного мистецтва. Їхня діяльність забезпечує розвиток професійного оркестрового виконавства в Україні та сприяє міжнародному визнанню української музичної культури.

З 2001 року кафедру оперно-симфонічного диригування очолює народний артист України Віктор Здоренко. З 1974 року він був диригентом оперної студії Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Сьогодні маестро передає знання, досвід і майстерність студентам з фаху оперно-симфонічного диригування.

Оперно-симфонічна диригентська школа Віктор Здоренка формується в поєднанні української академічної традиції другої половини ХХ – початку ХХІ століть з власним виконавським досвідом, якому властива глибока освітньо-професійна системність. Узагальнюючи враження студентів, аналіз концертних програм і методичні засади роботи, можна виділити основні індивідуально-виконавські риси Віктора Здоренка, зокрема:

- високу професійну підготовку;

- широту інтерпретаційних моделей;
- аналітичну роботу з партитурою;
- чітку мануальну техніку;
- збалансованість раціонального й емоційного;
- педагогічну системність;
- дотримання національної виконавської традиції;
- популяризацію української симфонічної спадщини тощо.

Творча постать Віктора Здоренка як диригента становить інтерес не лише з біографічного погляду. Її доцільно розглядати і в контексті розвитку української диригентської школи, оскільки його діяльність демонструє характерні риси сучасної виконавської та педагогічної практики. Аналіз творчої спадщини Віктора Здоренка дозволяє глибше зрозуміти механізми формування професійної диригентської культури та особливості підготовки нових поколінь музикантів.

Професійне становлення Віктора Здоренка відбувалося у контексті розвитку української музичної освіти та концертної практики. Його музична підготовка розпочалася у Києві, де він отримав початкову музичну освіту та сформував перші професійні інтереси. Віктор Михайлович пригадує, що з дитинства заслуховувався чудовою музикою, яка захоплювала його цілковито. Висока фаховість, бажання бути найкращим в своїй справі, наполегливість і старанність визначили подальшу долю Віктора Здоренка. Після навчання в музичному училищі імені М. Глієра у Києві він продовжив навчання в консерваторії.

Важливу роль у формуванні його творчої особистості відіграло навчання у Київській консерваторії, де він мав можливість працювати під керівництвом провідних диригентів і педагогів: Вадима Гнедаша, Віктора Дженкова, Миколи Колесси. Саме в цей період відбувається формування його художнього мислення та індивідуально-виконавського інтерпретаційного стилю.

Особливе значення для професійного становлення Віктора Здоренка як диригента мало спілкування з видатними музикантами та участь у концертних

проектах. Таке творче середовище сприяло формуванню його виконавських пріоритетів і розвитку інтерпретаційного мислення. Поступово диригент формує власну виконавську концепцію, яка поєднує традиції класичного симфонічного виконання з індивідуальним художнім баченням.

Виконавська діяльність Віктора Здоренка сформувалася під впливом традицій української диригентської школи та широкого кола європейської музичної культури. Його творчий стиль характеризується поєднанням глибокого аналітичного підходу до партитури та прагненням до художньої цілісності музичної інтерпретації. Однією з ключових рис виконавської концепції Віктора Здоренка як диригента є комплексний підхід до аналізу музичного твору. У процесі підготовки до концертно-сценічного виконання будь-якого музичного твору значна увага ним приділяється вивченню історичного контексту створення композиції, особливостей композиторського стилю та драматургії музичної форми. Такий підхід дозволяє диригентові створювати інтерпретації, що поєднують стилістичну точність із глибоким художнім змістом.

Важливим аспектом диригентської роботи Віктора Здоренка є формування звукового балансу оркестру. У своїй роботі він приділяє особливу увагу взаємодії різних оркестрових груп, що забезпечує чіткість фактури та прозорість оркестрового звучання. Значну роль відіграє також робота над темповою та ритмічною організацією музичного матеріалу, яка визначає загальну драматургію його інтерпретації.

Особливе місце у виконавській діяльності Віктора Здоренка як диригента займає інтерпретація симфонічних творів романтичного та постромантичного репертуару. Ці композиції вимагають від диригента не лише технічної майстерності, а й здатності вміло передати емоційно-образний зміст музичного твору та розкрити його художню ідею.

У концертній практиці Віктора Здоренка значну роль відіграють також твори українських композиторів. Виконання національного репертуару розглядається диригентом як важливий чинник розвитку української музичної культури та популяризації вітчизняної симфонічної традиції.

Педагогічна діяльність Віктора Здоренка є важливим напрямом його творчої роботи. Протягом багатьох років він здійснює підготовку молодих оперно-симфонічних диригентів у Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського, де сформував власну педагогічну систему. Основою цієї системи є поєднання традицій академічної музичної освіти з індивідуальним підходом до кожного студента. У навчальному процесі враховуються музичні здібності, творчий потенціал та психологічні особливості майбутнього диригента. Великого значення психологічному компоненту у підготовці диригентів надавав також Роман Кофман, наполягаючи на тому, що «... в основі диригування лежить психологія, а не техніка... У професійному сенсі — серйозне, відповідальне ставлення до тексту. З іншого боку — свобода, відсутність страху перед “своїм словом” у виконанні. Але головне — відповідальність перед композитором. Зазвичай мене питають: чи знайоме вам хвилювання на сцені? Звичайно. Але коли я стаю перед пультом, хвилювання відходить. Смысл професії диригента в тому, щоб постаратися донести слухачеві те, що закладено в самій музиці. В тому й трагедія композиторської праці, що написана партитура — це нічого. Музика існує тільки тоді, коли вона звучить» (Кофман, 2018, URL).

Одним із ключових елементів педагогічної концепції Віктора Здоренка є формування професійного музичного мислення. Студенти навчаються аналізувати музичні твори, досліджувати їхню форму, гармонічну структуру та оркестрову фактуру. Такий підхід сприяє глибокому розумінню музичного матеріалу та формуванню інтерпретаційної концепції.

Важливим аспектом педагогічної діяльності Віктора Здоренка є розвиток мануальної техніки диригента. У процесі навчання значна увага приділяється точності диригентського жесту, координації рухів і виразності пластики. Диригентський жест розглядається як основний засіб комунікації між диригентом та оркестром.

Значне місце у педагогічній системі Віктора Здоренка займає також формування репертуарної бази студентів. На початкових етапах навчання вони опановують твори класичного симфонічного репертуару, що дозволяє сформувати

базові навички диригування. Надалі репертуар розширюється за рахунок творів романтичної та сучасної музики.

Однією з центральних складових педагогічної концепції Віктора Здоренка є методика роботи з партитурою. Вона передбачає комплексний аналіз музичного твору та послідовне опрацювання всіх його елементів. Першим етапом роботи є структурний аналіз композиції. Студент має визначити форму твору, його тематичний матеріал та основні драматургічні лінії. Наступним етапом є гармонічний і фактурний аналіз, що дозволяє глибше зрозуміти музичну мову композитора. Особлива увага приділяється оркестровій фактурі та взаємодії інструментальних груп. Диригент повинен чітко усвідомлювати роль кожного інструмента у загальному звучанні оркестру. Важливим компонентом навчального процесу є також фортепіанне відтворення партитури. Такий метод дозволяє студенту краще усвідомити структуру музичного матеріалу та підготуватися до роботи з оркестром.

Діяльність Віктора Здоренка має важливе значення для розвитку сучасної української диригентської культури. Його творчість демонструє спадкоємність традицій національної диригентської школи та водночас відображає сучасні тенденції розвитку симфонічного виконавства. Як виконавець, диригент сприяє популяризації української музики та розширенню симфонічного репертуару. Його концертна діяльність відзначається високим професійним рівнем та широким спектром музичних стилів. Як педагог, Віктор Здоренко здійснює підготовку нових поколінь оперно-симфонічних диригентів, формуючи їхній професійний світогляд та виконавську майстерність. Його учні продовжують традиції української диригентської школи та працюють у різних музичних колективах. Його мистецька діяльність сприяє збереженню та розвитку національної музичної культури.

Висновки.

1. Педагогічну та виконавську діяльність Віктора Здоренка доцільно розглядати у контексті розвитку української школи оперно-симфонічного диригування. Центральним мистецьким навчальним закладом, який сформував не одне покоління видатних педагогів, диригентів та музикантів-виконавців є

Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Саме тут він «вклав» визначний внесок у розвиток вітчизняної школи оперно-симфонічного диригування, оперуючи глибокими традиціями у поєднанні з сучасними виконавськими тенденціями.

2. Провідними педагогічними принципами формування оперно-симфонічної диригентської школи Віктора Здоренка є: педагогічна системність; доступність обґрунтування методичних вказівок; індивідуальний підхід до кожного студента; розвиток їхнього творчого мислення; комплексний аналіз музичного тексту; аналітична робота з партитурою; якісне знання партитури музичного твору тощо.

3. Виконавська концепція інтерпретації музичних творів Віктора Здоренка ґрунтується на: прагненні до стилістичної їх достовірності; створенні художньої цілісності; досконалій мануальній техніці диригента; високій професійній підготовці до концертно-сценічної діяльності; чіткому уявленні інтерпретаційної моделі; збалансованому співвідношенні раціонального й емоційного у процесі інтерпретації кожного музичного твору тощо.

Перспективи подальших розвідок вимагають розкриття індивідуально-виконавських технологій Віктор Здоренка, спрямованих на популяризацію української оперно-симфонічної спадщини, які є фундаментальними ознаками його диригентської школи.

Список використаної літератури і джерел

1. Андрущенко, Т. І., Андрущенко, Т. В. та Ващенко, К. О., 2023. Філософія культури як системна парадигма сучасної освіти. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*, 22, сс.77–86. <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.22.077>
2. Качуринець, Л. В., 2024. Складові професійного зростання диригента. In: Trends and perspectives of the development of science and education in globalization, the 28th International scientific and practical conference, Valencia, Spain, July 16–19 2024. New York: International Science Group, pp.12-15. <https://doi.org/10.46299/ISG.2024.1.28>
3. Корній, Л. П., 2011. *Історія української музики*. Київ: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.
4. Кофман, Р., 2018. Книгу «Питання диригування» я б і сам написав, хто напише «Відповіді диригування»? *Інший Київ*, [online]. Режим доступу: <<https://inkyiv.com.ua/2018/06/knigu-pitannya-diriguvannya-ya-b-i-sam/>> [дата звернення: 19.11.2025].
5. Макаренко, Г. Г., 2004. *Київська школа оперно-симфонічного диригування*. Київ: Музична Україна.
6. Плузніков, В. М., 2024. Генеза харківської школи оперно-симфонічного

диригування. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 72, сс.54–69. <https://doi.org/10.34064/khnum1-72.04>

7. Симеонова, Ю., 2023. Ключові складові творчого методу оперно-симфонічного та хорового диригента. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка*, 49, сс.45–51. <https://doi.org/10.32782/2310-0583-2023-49-07>

8. Сюта, Б. М., 2018. *Українська музична культура ХХ–ХХІ століть*. Київ: Логос.

9. Ткач, М. М., Олексієнко, О. В. та Козачок, А. М., 2025. Музично-мовний аспект диригентського жесту в міжособистісній взаємодії студентів та керівника оркестрового колективу. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, 33, сс.206–215. doi.org/10.31392/UDU-nc-series14-2025-33-27

10. Ткачук, В., 2023. Формування асоціативного мислення майбутніх диригентів у процесі опрацювання музики театральних жанрів. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І Чайковського*, 2(59), сс.50–65. [https://doi.org/10.31318/2414-052X.2\(59\).2023.295414](https://doi.org/10.31318/2414-052X.2(59).2023.295414)

11. Шанмін, С., 2022. Вплив глобалізації на творчу діяльність оперно-симфонічних диригентів. *Молодь і ринок*, 7(205), сс.156–159. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.267368>

12. Шумський, М., 2022. Розвиток виконавської культури оркестрових диригентів у процесі магістерської підготовки. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 3, сс.220–225. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2022.266106>

13. Ярошенко, І., 2020. Формування професійної майстерності майбутнього диригента в системі мистецької освіти (на прикладі педагогічних методів професора І. Юзюка). *Мистецтвознавчі записки*, 38, сс.128–131. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.38.2020.222102>

14. Bowen, J. A., ed., 2003. *The Cambridge companion to conducting*. Vol. 3. Cambridge: Cambridge University Press.

15. Lawson, C. and Stowell, R., 2012. *The historical performance of music: an introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

References

1. Andrushchenko, T. I., Andrushchenko, T. V. and Vashchenko, K. O., 2023. Philosophy of culture as a systemic paradigm of modern education [Filosofiiia kultury yak systemna paradyhma suchasnoi osvity]. *Mizhdystsyplinarni doslidzhennia skladnykh system*, 22, pp.77–86. <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.22.077>

2. Kachurynets, L. V., 2024. Skladovi profesiinoho zrostannia dyryhenta [Components of a conductor's professional growth]. In: Trends and perspectives of the development of science and education in globalization, the 28th International scientific and practical conference, Valencia, Spain, July 16-19 2024. New York: International Science Group, pp.12–15. <https://doi.org/10.46299/ISG.2024.1.28>

3. Kornii, L. P., 2011. *Istoriia ukrainskoi muzyky* [History of Ukrainian music]. Kyiv: Natsionalna muzychna akademiia Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho.

4. Kofman, R., 2018. I would write the book "Conducting questions" myself, but who will write "Conducting answers"? *Inshyi Kyiv*, [online]. Available at: <<https://inkyiv.com.ua/2018/06/knigu-pitannya-diriguvannya-ya-b-i-sam/>> [accessed: 19 November 2025].

5. Makarenko, H. H., 2004. *Kyivska shkola operno-symfonichnoho dyryhuvannia* [Kyiv school of opera and symphonic conducting]. Kyiv: Muzychna Ukraina.

6. Pluzhnikov, V. M., 2024. The genesis of the Kharkiv school of opera and symphonic conducting [Henezha kharkivskoi shkoly operno-symfonichnoho dyryhuvannia]. *Problemy vzaiemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity*, 72, pp.54–69. <https://doi.org/10.34064/khnum1-72.04>

7. Symeonova, Yu., 2023. Key components of the creative method of an opera and symphonic and choral conductor [Kliuchovi skladovi tvorchoho metodu operno-symfonichnoho ta khorovoho dyryhenta]. *Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii imeni M. V. Lysenka*, 49,

pp.45–51. <https://doi.org/10.32782/2310-0583-2023-49-07>

8. Siuta, B. M., 2018. *Ukrainska muzychna kultura XX–XXI stolit* [Ukrainian musical culture of the 20th–21st centuries]. Kyiv: Lohos.

9. Tkach, M. M., Oleksiienko, O. V. and Kozachok, A. M., 2025. Musical and linguistic aspect of the conductor's gesture in the interpersonal interaction of students and the leader of the orchestral collective [Muzychno-movnyi aspekt dyryhentskoho zhestu v mizhosobystisnii vzaiemodii studentiv ta kerivnyka orkestruvoho kolektyvu]. *Naukovyi chasopys Ukrainського derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*, 33, pp.206–215. doi.org/10.31392/UDU-nc-series14-2025-33-27

10. Tkachuk, V., 2023. Formation of associative thinking of future conductors in the process of working on music of theatrical genres [Formuvannia asotsiatyvnoho myslennia maibutnikh dyryhentiv u protsesi opratsiuvannia muzyky teatralnykh zhanriv]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I Chaikovskoho*, 2(59), pp.50–65. [https://doi.org/10.31318/2414-052X.2\(59\).2023.295414](https://doi.org/10.31318/2414-052X.2(59).2023.295414)

11. Shanmin, S., 2022. The influence of globalization on the creative activity of opera and symphony conductors [Vplyv hlobalizatsii na tvorchu diialnist operno-symfonichnykh dyryhentiv]. *Molod i rynek*, 7(205), pp.156–159. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.267368>

12. Shumskyi, M., 2022. Development of the performing culture of orchestral conductors in the process of master's training [Rozvytok vykonavskoi kultury orkestruvykh dyryhentiv u protsesi mahisterskoi pidhotovky]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, 3, pp.220–225. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2022.266106>

13. Yaroshenko, I., 2020. Formation of the professional skills of the future conductor in the system of artistic education (on the example of the pedagogical methods of professor I. Yuzyuk) [Formuvannia profesiinoi maisternosti maibutnoho dyryhenta v systemi mystetskoi osvity (na prykladi pedahohichnykh metodiv profesora I. Yuziuka)]. *Mystetstvoznavchi zapysky*, 38, pp.128–131. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.38.2020.222102>

14. Bowen, J. A., ed., 2003. *The Cambridge companion to conducting*. Vol. 3. Cambridge: Cambridge University Press.

15. Lawson, C. and Stowell, R., 2012. *The historical performance of music: an introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

TETYANA ANDRUSHCHENKO

ORCID iD: 0000-0001-6701-8035

Doctor of Political Sciences, Professor,

Academic Secretary at the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music

(Kyiv, Ukraine)

tanya_atv@ukr.net

OLEKSANDR OLEKSIENKO

ORCID iD: 0000-0003-1658-3231

Candidate of Art Criticism, Professor, People's Artist of Ukraine,

Dean of the Conducting and Vocal Faculty

at the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music

(Kyiv, Ukraine)

alex_dek@ukr.net

ARTEM OLEKSIENKO

ORCID iD: 0009-0003-8932-7009

*Doctor of Arts, Teacher at the Department
of Opera and Symphonic Conducting
at the Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
(Kyiv, Ukraine)
strelya1997@gmail.com*

PEDAGOGICAL AND PERFORMING ACTIVITIES OF VIKTOR ZDORENKO: FORMATION OF HIS CONDUCTING SCHOOL

This study examines Viktor Zdorenko's pedagogical and performance activities in the context of the development of the Ukrainian school of symphonic conducting. It analyses the maestro's contribution to the formation of professional principles, traditions and methodologies for training opera and symphonic conductors. It is concluded that a distinctive feature of the Ukrainian school of symphonic conducting is the combination of deep-rooted traditions and contemporary performance trends. The study also considers the role of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine in establishing and developing professional conducting education in Ukraine. The P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine is recognised as the country's leading artistic educational institution, having trained generations of exceptional conductors, educators, and performing musicians. The principles of establishing a conducting school are outlined, the most important of which are: rigorous professional training; a variety of interpretative approaches; analytical work with scores; precise manual technique; balancing rational and emotional elements; pedagogical organisation; and adherence to national performance traditions. The key elements of Viktor Zdorenko's pedagogical system for training opera and symphonic conductors are highlighted. They include an individual approach to students, a comprehensive analysis of musical texts and the development of manual conducting technique. Viktor Zdorenko's performance concept is described as being based on a thorough analysis of scores, the pursuit of stylistic authenticity, and the creation of holistic artistic interpretations of musical works. The research demonstrates that the promotion of Ukrainian symphonic heritage is a fundamental feature of the conducting school of Viktor Zdorenko.

Keywords: *symphonic conducting, Ukrainian music, Ukrainian conducting school, music education, music pedagogy and psychology, interpretation of a musical work. cultural heritage.*

*Стаття отримана 20.11.2025 р.
Стаття прийнята 29.12.2025 р.
Стаття опублікована 12.02.2026 р.*